

Mattilsynet
postmottak@mattilsynet.no

DERES REF.: SONE KREPSEPEST GLOMMA

VÅR REF.: 23/10564

ÅS, 27.07.2023

Korrigert svar på bestilling om kunnskapsstøtte fra Mattilsynet om oppdatert kart over kontrollområdet for krepsepest i Glomma, og innspill til tekst vedr. §4 bekjempelsessone

Innledning

I forbindelse med at Veterinærinstituttet har påvist krepsepest i Hæra oppstrøms eksisterende bekjempelsessone, ønsker Mattilsynet ved hovedkontoret å sette i gang med en vurdering av Forskrift om sone mot krepsepest, Glomma for å kartlegge hva som skal endres i denne forskriften.

Veterinærinstituttet har i denne forbindelse fått i oppdrag av MT å lage et oppdatert kart over kontrollområdet for krepsepest i Glomma (jfr. vedlegg 1 og 2 i forskriften). Videre ber MT også om innspill til oppdatering av teksten som vedrører §4. Bekjempelsessone (ref e-post fra Enrique Perez Garcia, Mattilsynet: «Bestilling av kunnskapsstøtte vedr. påvisning av krepsepest i Glomma»).

Bakgrunn

Hæra er en sideelv til Glomma som har mange gode lokaliteter og til dels tette bestander av edelkreps. Selv om den er en sideelv til Glomma, har den fram til 2021 ikke vært omfattet av soneforskriften for krepsepest i Glomma pga. vandringshinder for kreps nederst i Hæra (Lekumelva) ved Lekumfossen med 27 meters fall (Lekum kraftverk¹). Da Mysenelva (Hæra kalles Mysenelva i området fra Susebakkefossen til Spinnerifossen¹) ble rammet av krepsepest i 2021, utvidet Mattilsynet soneforskriften i Glomma slik at den innlemmet Lekumelva/Mysenelva/Hæra nedstrøms Rustadfossen øst for Mysen².

I juni 2023 ble det i overvåkingsprogrammet for krepsepest, som Veterinærinstituttet utfører på oppdrag fra Mattilsynet, påvist relativt høye nivåer av krepsepestsmitte med miljø-DNA metodikk i vannprøver fra Mysenelva godt oppstrøms Rustadfossen og bekjempelsessonen³. Mistanken om spredning av krepsepest i

¹ [Hæra \(Østfold\) - Wikipedia](#)

² [Forskrift om sone for å bekjempe den listeførte sykdommen krepsepest i Glomma, vassdragssystem 002, Innlandet og Viken - Lovdata](#)

³ [Krepsepestsmitte i Mysenelva overfor bekjempelsessonen \(vetinst.no\)](#)

Hæra ble bekreftet 12. juli⁴ gjennom funn av død edelkreps oppstrøms Rustadfossen mellom Kvillerveien og Åmotveien. Molekylær analyse viste at disse var positive for krepsepest.

Det er en utfordring å finne gode vandringshindre for kreps oppstrøms Rustadfossen, som har ca. 10 meters fall. Hæra har utspring i Stiklatjern nordøst for Båstad i Trøgstad, renner sørover gjennom et system av våtmarker og tre mindre innsjøer; Kallaksjøen, Hærsetsjøen og Skottasjøen. Videre sørover renner elva gjennom Grefslisjøen ved Havnås øst for Skjønhaug. Videre sørover ved Åmot kommer Dalselva sørfra og inn i Hæra. Lengst nord i Eidsberg meandrerer elva og tar opp Dugla fra sør¹. Rustadfossen ligger nedstrøms området der Dugla møter Hæra.

Begrepene for kontrollområde og bekjempelsessone er nå endret i ny dyrehelseforskrift. «Restriksjonssone» erstatter tidligere «Kontrollområde», og «Vernesone» erstatter tidligere «Bekjempelsessone». I samtale med Mattilsynet 24. juli ble det avklart at nye begreper skal benyttes.

Forslag til sonegrense og oppdatert kart - restriksjonssone krepsepest

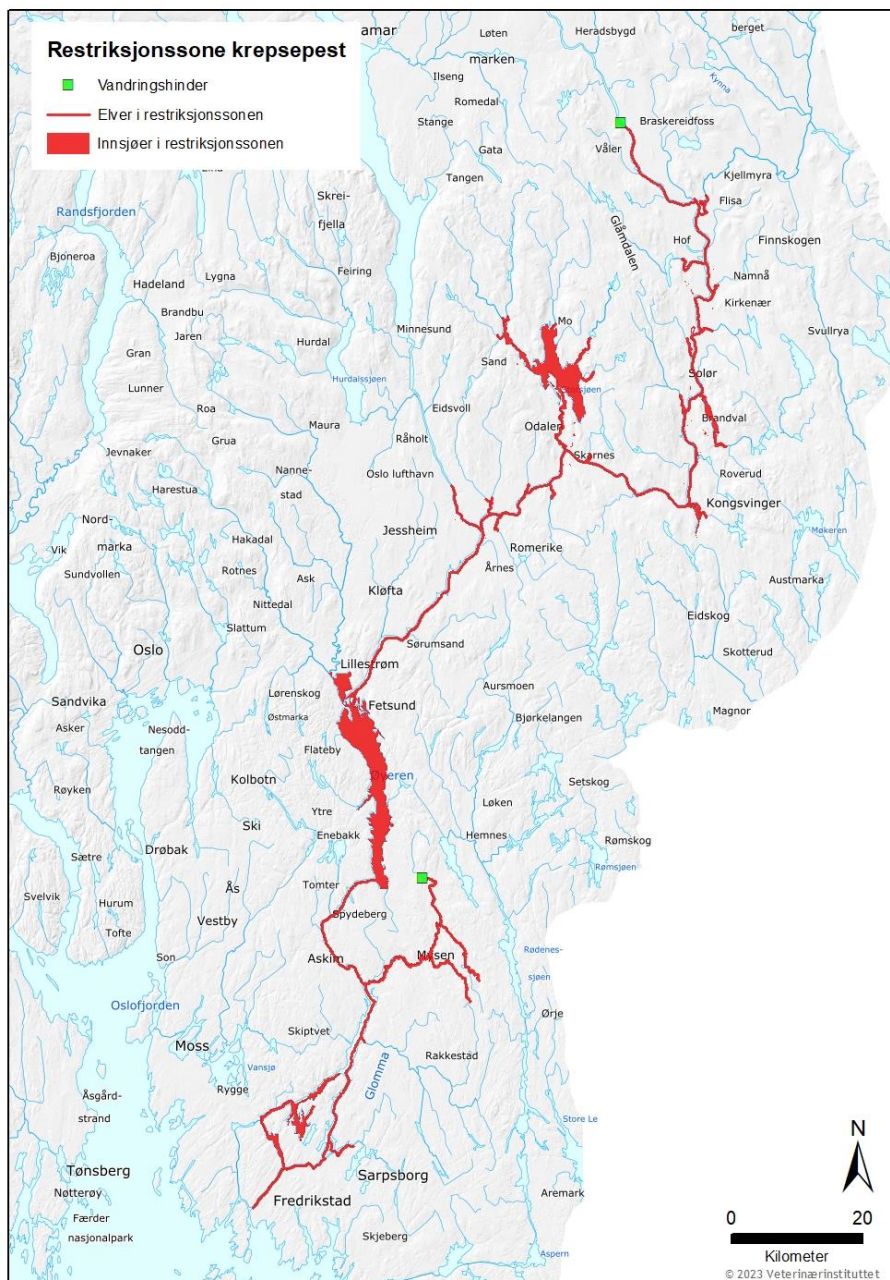
Fig. 1. Demningen ved Foss (sort strek på kart, koordinater: 59.66693 11.3560518) foreslås som ny sonegrense i Hæra. Denne ligger nær Hølandsveien 519, 1860 Trøgstad (rød sirkel på kart). Foto: Pål Sindre Svae, Indre Østfold kommune.

⁴ [Krepsepestutbrudd i Hæravassdraget bekreftet \(vetinst.no\)](http://vetinst.no)

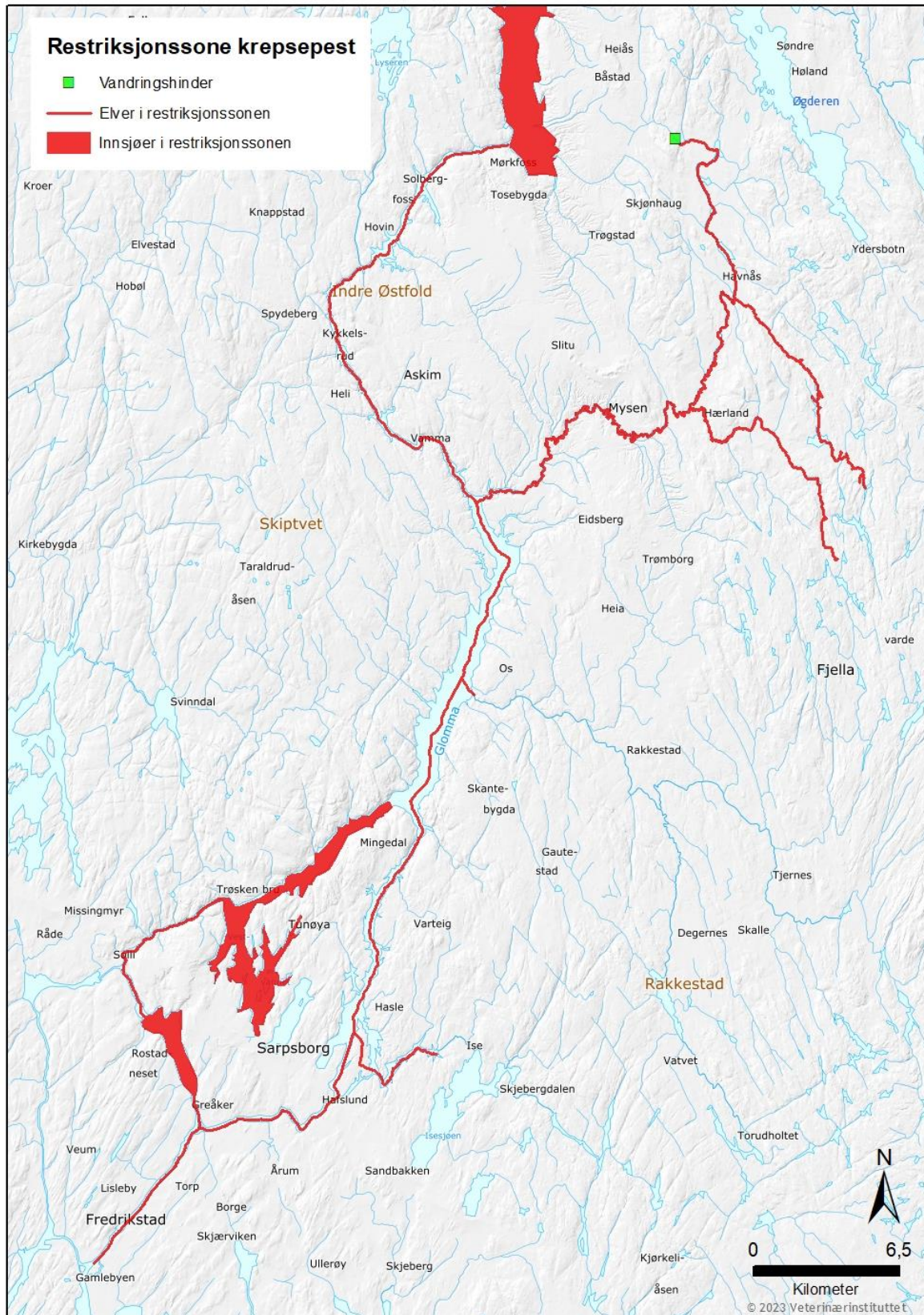
Etter at krepsepest ble påvist oppstrøms dagens vandringshinder ved Rustadfossen, er det gjennomført undersøkelser i felt av Pål Sindre Svae (Indre Østfold kommune) om mulige vandringshindere høyere opp i Hæra. Flere er vurdert, som Krogstadfossen og Åsengen mølle, men begge disse er for svake for ny sonегrense selv om det kan være håp om at begge områder kan bremse og i beste fall forhindre videre spredning. Demningen ved Foss (koordinater: 59.66693 11.3560518) er indentifisert som ett forholdsvis sikkert vandringshinder for kreps (Fig. 1).

Det er flere sideelver i Hæra, men to større tilløpselver, Dalselva og Dugla, utmerker seg og er relevante for edelkreps. Det er et dilemma å nevne Dugla og Dalselva, da forskriften for øvrig ikke nevner noen sideelver spesielt i Glomma. Samtidig er dette store elver med edelkrepsbestander som bør få fokus. Forslag til kart (vedlegg 1 og 2 til forskrift) innlemmer derfor Dalselva og Dugla (se kart under).

Vedlegg 1: Kart over kontrollområde for krepsepest i Glomma, vassdragsystem 002, Innlandet og Viken

Vedlegg 2: Kartutsnitt Hæra

Forslag til oppdatert tekst § 4. Bekjempelsessone (= Vernesone)

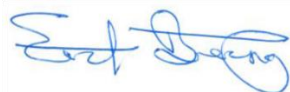
Dagens forskrift har følgende tekst for § 4. Bekjempelsessone

«Bekjempelsessonen omfatter hovedløpet av Glomma i Innlandet og Viken nedstrøms Braskereidfoss i Våler kommune, samt sideløp nedenfor Braskereidfoss oppstrøms til nærmeste naturlige eller kunstige vandringshinder for kreps, og Lekumelva/Mysenelva/Hæra nedstrøms Rustadfossen øst for Mysen. Bekjempelsessonen omfatter i tillegg landområdene 1000 m på hver side av høyeste målte vannstand etter 1. mai 2005.»

Hvordan teksten utformes slik at den er i tråd med dagens standard i forhold kapitler, paragrafer og terminologi (jfr restriksjonssone, vernesone og overvåkningsone) har ikke Veterinærinstituttet forutsetninger for å foreslå, men vi har følgende forslag til tekst til område for vernesone (tidligere bekjempelsessone). Ny tekst i rødt:

«Vernesonen omfatter hovedløpet av Glomma i Innlandet og Viken nedstrøms Braskereidfoss i Våler kommune, samt sideløp nedenfor Braskereidfoss oppstrøms til nærmeste naturlige eller kunstige vandringshinder for kreps. **Vernesonen omfatter også hovedløpet av Lekumelva/Mysenelva/Hæra i Viken nedstrøms demning ved Foss (Trøgstad, koordinater 59.66693 11.3560518) i Indre Østfold kommune, samt sideløp nedenfor demningen ved Foss oppstrøms til nærmeste naturlige eller kunstige vandringshinder for kreps. Det inkluderer, men er ikke begrenset til, sideelvene Dalselva og Dugla. Vernesonen omfatter i tillegg landområdene 1000 m på hver side av høyeste målte vannstand etter 1. mai 2005.»**

Med hilsen

Eirik Biering
Stedfortredende Avdelingsdirektør
Avd. for Fiskehelse og -velferd

David Strand
Seniorforsker
Seksjon Forskning Fiskehelse/
Avd. for Fiskehelse og -velferd

Trude Vrålstad
Seksjonsleder
Seksjon Forskning Fiskehelse/
Avd. for Fiskehelse og -velferd

Attila Tarpai
Forsker
Seksjon for Epidemiologi
Avd. Dyrehelse, dyrevelferd og mattrygghet